

श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा-एप्रिल, २०१७

कक्षा- शास्त्रीतृतीयवर्षम् (SEM-VI)

प्रश्नपत्रम्- ६

गुणाः- ७०

विषयः- नव्यव्याकरणम्

(CC-३.६.१२)

समयः - ११:०० तः २:००

दिनाङ्कः- १८.४.२०१७

ग्रन्थः- महाभाष्यं वैयाकरणभूषणसारश्च

विभागः-१

प्रश्नः- १ निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः समाधानं करणीयम् ८

क. "न धातुलोप आर्धधातुके" सूत्रे आर्धधातुकग्रहणं लोपविशेषणं गुणवृद्धिविशेषणं वेति पक्षद्वये गुणदोषौ विवेचनीयौ।

ख. "न धातुलोप आर्धधातुके" सूत्रे परिगणनाय निर्मितवार्तिकयोर्व्याख्यानं कृत्वा सोदाहरणं तयोः प्रत्याख्यानप्रकारः प्रदर्शनीयः।

ग. "स्वरानन्तर्हितवचनम्" वार्तिकस्य प्रयोजनं तत्प्रत्याख्यानञ्च प्रतिपादनीयम्।

प्रश्नः- २ "दीधीवेवीटाम्" सूत्रस्य अनावश्यकत्वं यथाभाष्यं प्रतिपादनीयम् ८

अथवा

"हलोऽनन्तराः संयोगः" सूत्रे अन्तरशब्दस्य अन्तराशब्दस्य वा नञा समासे को विशेषः तथा च सहग्रहणं कर्तव्यम् इत्यत्र किं पतञ्जलिनाप्रदर्शितमिति सर्वं प्रतिपाद्यताम्।

प्रश्नः- ३ निम्नलिखितेषु द्वयोरुपरि टिप्पणी लेख्या- ४

क. यङ्यक्क्यवलोपे प्रतिषेधः।

ख. इक्प्रकरणान्मुलोपे वृद्धि

ग. कार्यकालं संज्ञापरिभाषम्

घ. द्वयोर्हलोः संयोगसंज्ञेति चेद् द्विवचनम्

प्रश्नः- ४ निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु पञ्चप्रश्नानां लघूत्तरं देयम् ५

क. 'लविता' इत्यत्र 'लो+इ तृ' इत्यवस्थायां केन सूत्रेण गुणो भवति

ख. 'उपेद्धः' इत्यत्र को धातुर्विद्यते?

ग. आर्धधातुकग्रहणस्य गुणवृद्धिविशेषणे सति कस्य प्रयोगस्य सिद्धिर्भवितुं न शक्नोति

घ. "किङिति च" सूत्रेण कीदृशस्य गुणस्य निषेधो भवति?

ङ. 'आदीध्यनम्' प्रयोगे को धातुर्विद्यते?

च. "दीधीवेवीटाम्" सूत्रेण कयोर्निषेधो भवति?

छ. "हलोऽनन्तराः संयोगः" सूत्रे का विभक्तिः किञ्च वचनम्?

विभागः-२

प्रश्नः- ५ निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः समाधानं करणीयम् ८

क. "अदसो मात्" सूत्रमिदं यथाभाष्यं व्याख्येयम्।

ख. "आद्यन्तवदेकस्मिन्" सूत्रस्य प्रयोजनं प्रतिपाद्यताम्।

ग. "शे" सूत्रस्य भाष्यानुसारं व्याख्या कार्या

प्रश्न:- ६ तपराणाम् ईदादीनां प्रगृह्यसंज्ञाविधाने किं फलम्? सति तपरत्वे प्लुतानां कथं प्रगृह्यसंज्ञा इति सर्वं स्पष्टं प्रतिपादयत। ८

अथवा

षट्संज्ञायाम् उपदेशग्रहणस्य किं प्रयोजनम्, कथञ्च पतञ्जलिना तत्प्रत्याख्यातम् इति सविशदं निरूपणीयम्।

प्रश्न:- ७ निम्नलिखितेषु द्वयोरुपरि टिप्पणी लेख्या- ४
क. विप्रतिषेधाद्वा।

ख. आश्रयात् सिद्धत्वं च यथा रोरुत्वे।

ग. पूर्वस्य चेत् सवर्णोऽसावाडाम् भावः प्रसज्यते।

घ. अनुपसर्गाद्वा।

प्रश्न:- ८ निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु पञ्चप्रश्नानां लघूत्तरं देयम् ५

क. "ईदूदेद् द्विवचनं प्रगृह्यम्" सूत्रे 'ईदूदेत्' पदे कः समासः?

ख. प्रगृह्यसंज्ञायाः किं फलं विद्यते?

ग. "ईदूदेद् द्विवचनं प्रगृह्यम्" सूत्रार्थकाले कति पक्षाः महाभाष्ये चर्चिताः सन्ति?

घ. ईकाराद्यन्तं यद् द्विवचनं तस्य प्रगृह्यसंज्ञा भवति इति पक्षः स्वीकार्यः अस्वीकार्यो वा?

ङ. ईकाराद्यन्तं यद् द्विवचनान्तं तस्य प्रगृह्यसंज्ञा भवति इति पक्षः स्वीकार्यः अस्वीकार्यो वा?

च. "दाधाध्वदाप्" सूत्रेण का संज्ञा भवति?

छ. 'आङ्' कुत्र अङित् भवति?

विभाग:- ३

प्रश्न:- ९ निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः समाधानं करणीयम् ८
क. नामार्थविषयकं मीमांसकमतं सविस्तरं प्रतिपादनीयम्।

ख. नामार्थाः कति सन्ति? सप्रमाणं सोदाहरणञ्च निरूपणीयम्।

ग. नामार्थविषयकं मीमांसकमतखण्डनपूर्वकं वैयाकरणमतम् उपस्थापनीयम्।

प्रश्न:- १० किं नाम परिनिष्ठितत्त्वम्? सप्रमाणं सोदाहरणञ्च प्रतिपादनीयम्। ८

अथवा

अनुकरण-अनुकार्ययोर्मध्ये कति पक्षाः? के च ते? सप्रमाणं सोदाहरणञ्च प्रतिपादनीयम्।

प्रश्न:- ११ निम्नलिखितयोः एकमाश्रित्य टिप्पणी लेख्या- २

क. आनन्त्येऽपि हि भावानाम् एकं कृत्वोपलक्षणम्।

शब्दः सुकरसम्बन्धो न च व्यभिचारिष्यति।

ख. विषयत्वमनादृत्य शब्दैर्नार्थः प्रकाशयते।

प्रश्न:- १२ निम्नलिखितेषु प्रश्नद्वयस्य लघूत्तरं लेख्यम्- २

क. कारकं प्रातिपदिकार्थो वर्तते, अत्र किं प्रमाणमस्ति?

ख. शाब्दबोधे शब्दः कथं भासते?

ग. 'विष्णुम्' उच्चारय' इत्यादौ कस्य प्रतीतिर्भवति?

घ. 'विष्णुम्' उच्चारय' इत्यादौ शब्दस्य प्रतीतिः कथं भवति?
